

Отже, розповсюдження ідей А.С.Макаренка і впровадження їх в практику виховання молоді в нашій країні наочно свідчать про зростаючий зв'язок його концепцій із життям нашого суспільства. Сучасні умови розвитку української освіти націлюють нас на вивчення і творче використання ідей видатного педагога.

Список використаної літератури

1. Білик Н. Ідеї А.С. Макаренка в спеціалізованій школі «Майбутній фермер»/ Н. Білик // Імідж сучасного педагога. 2002. — №4-5. С. 39-41.
2. Сайт Хомуцької ЗОШ I-III ступенів Миргородської районної ради [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://xomytes.at.ua/index/shkilne_samovrjaduvannja/0-63.
3. Чемшит В. Г. Спадщина А. С. Макаренка і освітня галузь «Технологія»/ В. Г. Чемшит // Постметодика. 2008. — №1.— С. 22-28.
4. Шульга В. І. Педагогічні ідеї А. С. Макаренка в сучасній школі / В. І. Шульга // Постметодика. 2008.— №1.— С. 15-16.
5. Ярмаченко Н. Д. Педагогическая деятельность и творческое наследие А. С. Макаренко / Ярмаченко Н. Д.— К.: Рад. шк., 1989.— 191 с.

Любов Курятник

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЕКТ «РОСТОК»: ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У сучасній освіті інтенсивно розвиваються процеси активізації науково-педагогічної ініціативи та творчості на засадах гуманізації, інтеграції та екологізації, діяльнісного підходу, гармонійного поєднання загальнолюдських духовних цінностей із національним характером освіти. Результатами такої творчості стають нові концепції та моделі освіти і виховання, методи, технології навчання та виховання, навчальні програми, підручники та навчальні посібники, створюються сучасні типи навчальних закладів. Вирішення актуальної проблеми практичного втілення цих результатів педагогічної творчості у зміст навчання та виховання підрастаючого покоління може стати суттєвим внеском у розвиток сучасної освіти України.

Завдяки демократизації освіти сьогодні існує багато шляхів вирішення сформульованої проблеми. Науково-педагогічний проект "Росток" розглядається як один із таких шляхів.

Проблемами впровадження даного проекту займаються Н. Колечко, О. Манюк, С. Василенко, Т. Ольховик, Я. Коваль, а найбільший внесок у дослідження проекту зробила Пушкарьова Тамара Олексіївна – науковий керівник проекту "Росток", кандидат педагогічних наук, доцент, начальник відділу менеджменту освіти і вивчення педагогічного досвіду Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, професор кафедри управління освітою КОПОПК, автор навчально-методичних комплексів з інтегрованого курсу "Навколишній світ", який забезпечує предмети "Я і Україна" та "Природознавство" 1-6 класів.

Дослідно-експериментальна робота з модернізації змісту, технологій та методів навчання і виховання дітей за науково-педагогічним проектом "Росток" проводиться відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України "Про розвиток науково-педагогічного проекту "Росток" в Україні" від 31.01.2005р. №62, "Про підготовку вчителів до роботи у науково-педагогічному проекті "Росток" від 31.01.2005р №63 і від "Про затвердження типових навчальних планів для навчальних закладів, які працюють за науково-педагогічним проектом "Росток" 05.06.2006 №430.

Мета проекту полягає у формуванні здібностей дитини до саморозвитку та самореалізації особистості на засадах інтегративно-діяльнісного підходу до навчання і виховання. При цьому основними завданнями проекту виступають:

- підвищення рівня фізичного, психічного, морального, інтелектуального, духовного та творчого розвитку учнів у процесі організації активної діяльності на засадах інтегративно-діяльнісного підходу;

- гуманітаризація й екологізація змісту, педагогічних технологій і методів навчання, реалізованих у науковому та навчально-методичному забезпеченні педагогічного процесу школи [5].

Основою впровадження даного проекту у практичну діяльність сучасних ЗНЗ є інтегративно-діяльнісний підхід до формування інноваційного мислення учня та вчителя.

Основні ідеї концепції науково-педагогічного проекту "Росток" орієнтується на принципі пріоритету розвивального навчання та виховання. Розвивальне навчання є необхідною умовою гуманізації освіти. Гуманізація передбачає рішучий поворот освіти до особистості учня, забезпечення максимально сприятливих умов для виявлення та розвитку його задатків та здібностей на основі прийняття його особистісних цілей та запитів.

Основними концептуальними засадами проекту стали такі напрями розвитку сучасної освіти як гуманізація, екологізація й інтеграція навчально-виховного процесу, його розвивальна орієнтація на основі діяльнісного підходу і сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

За період дослідження розроблені та апробовані: програма, прогнозовані результати, нормативні документи щодо діяльності експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів, основне діагностичне та науково-методичне забезпечення експерименту. За цей час проводилася робота над навчальним планом, експериментальними навчальними програмами, новими підручниками і навчальними посібниками для початкової та 5-6 класів основної школи, в яких акцент був зроблений на загальний розвиток учнів у процесі навчання. Зокрема були розроблені й апробовані нові програми, навчальні посібники і підручники для початкової школи з усного та писемного мовлення, математики, інтегрованого курсу "Навколишній світ", англійської мови, безпеки життєдіяльності, мистецтва. Проведено експертизу і затверджено колегією Міністерства освіти України програми курсів "Навколишній світ" (автор Пушкарьова Т.О.) і математика (автор Петерсон Л.Г.) для початкової школи, надано гриф "Рекомендовано Міністерством освіти і науки України" відповідним навчальним посібникам для початкової школи. Створено сучасні моделі психолого-педагогічної діагностики й самоаналізу розвитку учня, а також управління експериментальним загальноосвітнім навчальним закладом [1].

Для виконання програм були розроблені такі підручники: "Навколишній світ" для 4 класу початкової школи з предмета "Я і Україна".

Концепція науково-педагогічного проекту успішно впроваджується в практику роботи шкіл України і постійно доопрацьовується за результатами досліджень та зауваженнями експертів і педагогів-практиків, які беруть участь в експерименті. Матеріали, а також результати, отримані на попередньому етапі експерименту (оцінка наукових консультантів програми, експертів, перелік розробленого наукового та навчально-методичного забезпечення експерименту, результати його апробації, висновки учасників експерименту) опубліковані у фахових виданнях [2].

Концепція науково-педагогічного проекту "Росток" базується на наступних принципах:

- принцип особистісного підходу до учня, вчителя, батьків потребує розглядати кожну людину як неповторну унікальну особистість, постійно розкривати і підкреслювати її досягнення в навчально-виховному процесі;

- принцип системності забезпечує цілісність освіти як єдиного взаємопов'язаного комплексу гуманітарних, природничих, технічних і суспільних наук;

- принцип екологізації полягає у необхідності побудови змісту освіти, спрямованого на формування уявлень учнів про взаємозв'язки процесів і явищ у природі, про її об'єктивну й універсальну цінність, місце людини в природі;

- принцип єдності національного та загальнолюдського допомагає запобігти як космополітичним, так націоналістичним збоченням в навчально-виховному процесі;

- принцип пріоритету розвиваючого навчання та виховання стверджує безпосередній вплив навчання, виховання на розвиток дитини та формування у неї нових здібностей, сприяє усвідомленню того, що знання та вміння, які закладаються в зміст освіти – це не тільки мета, але і засіб розвитку сприйняття, мислення, пам'яті, емоцій, уваги, уяви особистості;

- принцип пріоритету творчої діяльності обумовлює необхідність створення технологій, методик навчання і виховання, побудованих на діяльнісному, творчому підході, які активізують пошукову активність і створюють максимальні умови для творчої діяльності учнів;

- принцип додатковості потребує, щоб нові технології, методики, навчальні посібники, підручники, становили єдиний навчально-виховний комплекс, який поєднує суспільно-гуманітарний, природничий, екологічний, художньо-естетичний аспекти сприйняття навколишнього світу;

- принцип інтеграції поєднує всі попередні принципи з метою створення цілісної навчально-виховної системи, відображає глибокий взаємозв'язок гуманітарних, природничих, екологічних, загальнолюдських, національних, моральних аспектів розвитку, навчання та виховання дітей, передбачає реалізацію багаторівневої інтеграції змісту, технологій та методів освіти у комплексній Програмі розвитку дітей «Росток» [4].

У процесі розробки дані принципи стали орієнтирами, які вказують шляхи вирішення завдань педагогічного експерименту.

Орієнтація на принцип пріоритету розвиваючого навчання та виховання спонукала звернутися до наукової спадщини Л. С. Виготського, який є одним з перших увів у психологічну теорію поняття діяльності і виклав основи творчої діяльності дитини. Також науковці спирались на дослідження Д. Б. Ельконіна, П. Я. Гальперіна, В. В. Давидова, праці яких стали основою теорії розвиваючого навчання.

Розвиваюче навчання є одним з важливих компонентів гуманізації освіти, забезпечення максимально-сприятливих умов для виявлення та розвитку здібностей учнів. Результатом є формування пошукової активності як необхідного компоненту навчальної діяльності.

У молодшому шкільному віці розвивальний характер навчальної діяльності пов'язаний з тим, що її зміст базується на теоретичних знаннях, відповідних віковим особливостям учнів. Діяльність дитини будується від абстрактного до конкретного, від загального до часткового. В основу покладено діяльнісний підхід, який дає змогу організувати навчально-виховний процес через різноманітну творчу діяльність учнів в межах кожного навчального предмета, які інтегруються в цілісну систему.

Учні отримують необхідні знання через різноманітні способи активізації сприйняття об'єктів і явищ навколишнього світу: спостереження, досліди, самостійний пошук інформації й інші види розумової діяльності. Варіативності мислення сприяють спеціально розроблені вправи та завдання на розвиток уяви та літературної творчості: складання невеличких казок та оповідань про навколишній світ, поетичні та інші вправи з розвитку мовлення, вправи з моделювання, конструювання об'єктів, явищ навколишнього світу, вправи та завдання на оволодіння навчальними вміннями [2].

Принцип інтеграції використаний при формуванні інтегрованого курсу «Навколишній світ», який реалізує предмет "Я і Україна". В учнів формується цілісна картина світу. Тематика занять розкриває багатогранний, різноманітний і цілісний навколишній світ.

Експеримент, який проведено в школах міст Києва та Харкова, показав динаміку становлення і розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів, аналіз якої показав, що з широкого кола питань про світ найбільше зацікавили такі: сфера навчання, школа, спілкування, взаємовідносини; космос, виникнення зірок і планет, гострі проблеми цивілізації, екологічні проблеми; професія, побут, мода; природа, виникнення людини.

Інтеграція змісту навчання дозволяє підпорядкувати логіку його побудови пізнавальним інтересам і віковим особливостям розвитку учнів.

У процесі виконання проекту "Росток" розроблено комплексний моніторинг результатів навчання і розвитку учнів, який реалізує мету й завдання експерименту. Основними завданнями комплексного моніторингу результатів експерименту є:

- визначення досягнутого рівня розвитку, виховання, навчальних досягнень дитини в порівнянні із середніми показниками у віковій групі;
- виявлення динаміки індивідуального рівня розвитку кожної дитини й класу в цілому;

- визначення причин можливих негативних явищ і розробка рекомендацій.

Для вирішення завдань експерименту використовуються загальнонаукові методи:

- історико-логічний, теоретичний і порівняльний аналізи нормативно-правових актів, документів і матеріалів з питань реформування системи освіти;
- історико-педагогічний аналіз філософської, педагогічної, медичної, соціологічної, психологічної та методичної літератури (монографії, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, навчальні програми, посібники тощо) та узагальнення отриманої інформації;

- методи системного аналізу; теоретичне моделювання;

- методи емпіричного характеру: діагностичні (анкетування, інтерв'ювання, опитування, бесіди); соціометричні (моніторинг, скринінг); прогностичні (експертних оцінок, узагальнення незалежних характеристик тощо); обсерваційні (констатуючий та формуючий експерименти).

Основний метод дослідження – комплексний експеримент.

База експерименту: спеціалізована загальноосвітня школа № 305 I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземної мови м. Києва.

Достовірність результатів забезпечуватиметься коректним використанням методик і технологій за погодженням із науковими керівниками та консультантами експерименту; якісною обробкою експериментальних даних, систематичним порівняльним аналізом виявлення та розвитку рівня сформованості загальнонавчальних компетентностей.

Терміни проведення експерименту: вересень 2007 року – грудень 2019 року.

Етапи проведення експерименту:

- діагностично-концептуальний (вересень 2007-січень 2009 року);
- організаційно-прогнозуючий (лютий 2009 – травень 2014 року);
- формуючий (червень 2014 – серпень 2018 року);
- узагальнюючий (вересень 2018– грудень 2019 року).

А завершиться експеримент проведенням Всеукраїнської науково-практичної конференції: „Формування загальнонавчальних компетентностей учнів на засадах інтегративно-діяльнісного підходу за науково-педагогічним проектом „Росток”.

На базі інститутів післядипломної освіти (Київського університету імені Бориса Грінченка, Дніпропетровського та ін.) щорічно проводяться курси щодо підготовки вчителів за Комплексною програмою розвитку дітей науково-педагогічного проекту “Росток”, організовано видавничу діяльність, що забезпечує експериментальні навчальні заклади друкованою продукцією.

У межах проекту, розроблено 12 навчальних програм, підручники (“Навколишній світ” для 4 класу початкової школи з предмета “Я і Україна” та ін.), навчальні та методичні посібники (більше 100 найменувань). В Україні за проектом “Росток” працює понад 500 шкіл, зокрема у місті Полтаві (загальноосвітні школи №2 та №30, а також гімназія №31), 11 – на Всеукраїнському рівні.

Таким чином, у створенні і реалізації науково-педагогічного проекту “Росток” основними орієнтирами стали такі напрями розвитку сучасної освіти, як гуманізація, інтеграція та екологізація навчально-виховного процесу, його розвивальне спрямування. Саме вони стали основою впровадження даного проекту у практичну діяльність сучасних загальноосвітніх навчальних закладах.

Список використаної літератури

1. Гусятнікова Т. А. Розвиток творчої активності учнів на уроках математики та української мови в початковій школі за інноваційною програмою “Росток” [Текст] / Т. А. Гусятнікова // Обдарована дитина. – 2010. – № 10. – С. 20–23.

2. Пушкарьова Т. Діагностування та розвиток пізнавальних процесів молодшого школяра за

умови психологічного супроводу експериментальної програми "Росток" [Текст] / Т. Пушкарьова // Рідна школа. – 2008. – №3-4. – С. 55–57.

3. Пушкарьова Т. Особливості навчальних програм за науково-педагогічним проектом "Росток" [Текст] / Т. Пушкарьова, С. Тарнавська // Початкова освіта. – 2012. – № 36. – С. 28–31.

4. http://www.072.school-site.kiev.ua/menu/for_parents/rostok.php Концепція науково-педагогічного проекту «РОСТОК»

5. http://www.iitzo.gov.ua/innovaciyna_ta_de_diyalnist.html Про науково-педагогічний проект "Росток".

Оксана Базюк

ВЗІРЦЕВИЙ КОМУНІКАТИВНИЙ ДОСВІД КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Сучасні інноваційні тенденції в освіті відкривають перед викладачем широкий вибір шляхів вирішення практичних завдань. Відбувається перехід від навчання до розвитку світогляду, набуття навичок застосування у житті накопичених знань, що уможливується в умовах використання таких засобів інтерактивних технологій, як ігри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій надає можливість дійти висновку, що проблемам застосування ігрових інтерактивних технологій у навчальному процесі були присвячені дослідження науковців, які вивчали теоретичні та практичні (педагогічні, психологічні, соціально-психологічні, методологічні) аспекти цих інновацій. Особливе місце займають ігрові технології в навчанні, де їх розглядають у світлі освітянських інновацій (Т. Калашнікова), у системі підготовки конкурентоздатного фахівця (М. Воронка), як інтенсивні педагогічні технології (В. Трайнев) тощо. Науковці і педагоги-практики спрямовують свої дослідження у конкретних напрямках вивчення методології та практики проведення ігор як засобів: соціалізації, переходу від теорії до практики, навчання евристичній діяльності, формування логічного мислення школярів, активізації їх навчальної діяльності [4].

Метою статті є обґрунтування сутності ігор, що використовуються у навчанні, та визначення особливостей їх застосування учителем хімії Н. А. Пономаренко Решетилівської гімназії імені І. Л. Олійника.

Завданнями дослідження є: уточнення сутності інтерактивних ігор; наведення рекомендацій для ведучого інтерактивних ігор; опис ігрових вправ вчителя; обґрунтування необхідності застосування інтерактивних ігор на уроках.

Сьогодні школа покликана виховати зростаючу людину як цивілізованого громадянина, потенційного політично-культурного суб'єкта, який володіє високим рівнем правових знань. Для того, щоб допомогти учням оволодіти знаннями і навичками, потрібні активні та інтерактивні форми навчання. Під *інтерактивністю* розуміється не просто процес взаємного впливу об'єктів один на одного, а спеціально організована пізнавальна діяльність, що носить яскраво виражений пізнавальний характер та соціальну спрямованість. Відповідно, до інтерактивних методів можна віднести ті методи навчання, які організують процес соціальної взаємодії, на підставі якого у учасників виникає якесь «нове» знання, що народилося безпосередньо в ході цього процесу або стало його результатом.

Якщо говорити про інтерактивну гру як про один із інтерактивних методів, то слід зазначити, що питання використання даного виду ігор у соціально-просвітницькій та профілактичній діяльності є досить актуальним. Сьогодні достатньо широке коло спеціалістів використовує різноманітні інтерактивні ігри у своїй діяльності. Втім, така популярність інтерактивних ігор у різноманітних фахівців соціальної сфери має і зворотний бік. Часто спеціалісти не сприймають цей метод як достатньо серйозний і як такий, що вимагає підготовки. Можливо, це відбувається тому, що у назві методу одним зі слів є «гра», а її більшість найчастіше сприймає як «забавку». З поняттям «гра» ми часто зу-